

CENTENARUL COMUNITĂȚII NOASTRE ȘI ASOCIAȚIA ROMÂNĂ DIN CANADA

O comunitate care poate privi în viitor este cea care înseamnă pentru desțărâți *repere noi*. **Piața română** la Montréal, strada Predeal și podul românilor la Val-David, sunt tot atâtea toponimii – repere, pe care ar trebui să le purtăm la butonieră ca pe niște flori alese. **Piața română** cu monumentul **Mihai Eminescu** ne revin de la sine ca un dar ceresc acum, la **centenarul** existenței noastre neîntrerupte, aici, **pe pământ canadian**. Este **trenul nostru istoric național ce ne sosește din țara veche și în care ARC nu se poate să nu urce**. De peste 50 de ani, ARC este și va fi chieșăia acestui proiect de existență colectivă românească, așa cum a fost preconizat de înaintășii noștri, la început de secol.

La tot ce am găsit, când am sosit în anii '50 am adăugat doar **idea de integrare colectivă în noua societate de adopție**. Nu ca **niște persoane deplasate** și ajustate la nevoile pieței de desfacere, ci ca români ce suntem. Statuia lui Eminescu ne va aminti, pentru încă o sută de ani, **de unde venim, cine suntem și ce vrem**. O comunitate culturală în care cultura e ridicată la conștiința unui destin al omului român în lume. Un om care se caută și se reiventează asemenea unui fenomen social ce se dezvoltă într-un spațiu geografic; în cazul nostru, între Montreal și Val-David, plin de speranță și viitor !

La început de secol, în anul 1901 acolo, lângă piața română a apărut prima revistă **Vocea Canadei**, publicată de un grup de români creștini și evrei, în care scriau că : la ei **nu pot intra „decât cei cu gânduri curate si care-si câștiga pâinea cinstit”**, *asa, dupa proverbiala omenie românească*. Ceva mai târziu, la 15 august 1902, un agent al imigrației canadiene și judecător de pace, Eugene Marquette, se adresează în scris Primului Ministru Dimitrie Sturza, la București, scriindu-i că e dispus să se pună în serviciul „**à des nombreux de vos compatriotes qui se sont établis dans cette province ou ailleurs et qui arrivent continuellement par les bateaux viennent de toutes les parties de l'Europe** ».

În 1904, se înființează prima parohie ortodoxă română, Sfânta Treime, la Long-Point care, mai târziu, în 1912, împreună cu alte două, mai mici, devin Biserica Buna Vestire cu **Charter**, din 1918, pe strada Chapleau. Un an mai târziu (9 august 1919) un grup de 7 persoane, în frunte cu Ștefan Caba, se adresează din nou Bucureștilui, cerând să le numească un **Consul care să-i cunoască și să-i reprezinte pe românii canadieni** (*erau pe-atunci 35 mii de români, dintre care 8 mii au ales să trăiască la Montreal*) și **împreună să colaborăm în beneficiul ambelor țări pentru ca relațiile dintre România și Canada să devină cât mai strânse pe viitor**.

A urmat o pauză de **Comeraj national**, până la înființarea **Asociației Române din Canada** în anul 1952. Pe tot acest timp, Biserica Buna Vestire ne-a ținut loc de asociație și de patrie. De la început, ARC a devenit portavoce a românilor canadieni și a participat la elaborarea politicii multiculturale a statului canadian, ca parte integrantă dintr-un ansamblu etno-cultural în care, în calitate de cetățeni cu drepturi depline, aveam acces la o noua identitate culturală **fară să ne-o pierdem pe cea de origine**. Adică, să devenim ce suntem, în propriile noastre comunități culturale, comunicând cu ceilalți prin acele valori care, ajunse în topul scării de valori devin universale.

Nu toți românii au rămas la starea plecării lor din țară. Omul, în democrație, mai schimbă de idei și păreri, fără să fie acuzat de trădare. Într-o comunitate, contează în primul rând bunăvoința celor cu spirit de sacrificiu, care fac benevolat și sunt disponibili.

La 100 de ani, grație politicii multiculturale de expresie francofonă, la care ARC și FAR au aderat trup și suflet, **am reușit să ne pastrăm acel « conatus » - recunoașterea specificității** noastre.

Piața României din Montreal simbolizează legătura indestruștabilă cu patria mamă și **punctum**. (Eminescu)

Inaugurarea Pieței Române cu participarea reprezentanților României și Canadei dă serbării un caracter național unit la care toată suflarea româno-canadiană e binevenită.

.....

TEMPORALITATEA LUI MIHAI EMINESCU. Miercuri, 18 august, la ora 11 :00, am traversat strada Sewell să văd în ce stadiu se află amenajarea Pieței Române. Nu mică mi-a fost surpriza să-l văd pe Eminescu atârnat în cabluri de cumpăna unei macarale cu șuruburi în picioare coborând încet pe soclul de ciment încă proaspăt, pentru a fi pironit. Omul care-l ținea de picioare nu reușea să-i potrivească amplasarea cuiele și fără să vreau am alergat să-i dau o mână de ajutor. Zis și făcut. Împreună am reușit să-l împământenim pe Mihai Eminescu în țara noastră de adopție!

Bucuros, muncitorul se uită la mine și-mi zice : Sei rumeno? Si, sono Rumeno ! Apoi i-am povestit că și pe Eminescu tot așa cineva l-a întrebat.: Sunteți roman? Pentru ca să-i răspund la fel ca Eminescu: **Sunt roman și punctum.** Oh, punctato ?! Adică ceva important care sosește la timp. Alături de noi, o spaniolă, un portughez și un cuplu de români cu doi copii, proaspeți sosiți la Montreal. Pentru noi – le-am zis eu - Eminescu, așa cum îl vedeți înfățișat, este cel mai reprezentativ poet și scriitor al unei opere traduse în peste șaiszeci de limbi. Nu e român acela care să nu fi citit : Luceafărul - titlu cu care poporul roman l-a înnobilit : **Eminescu - Lucefărul românesc**, să nu fi cântat **O, rămâi !**; **Ce te legeni** ; **Sara pe deal** sau **Pe lângă plopii fără soț**, acela n-a citit nimic și nici n-a cântat vreodată. **Doina**, dorul nostru de **Țară de la Nistru pân' la Tisa**, el ni l-a cântat.

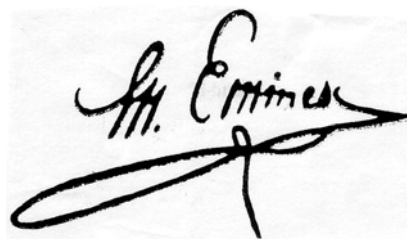
De pe soclul pe care-l pironisem Eminescu, care n-a încetat să ne mire, ne-a apărut a avea un luceafăr, înălțându-se în eternitatea sa. Profund mișcat, ochii mi s-au umezit și, tremurând, i-am strâns mâna. **Bine-ai venit la Centenarul comunității noastre, Eminescu, să ne salvezi!...**

„LIMBA ROMÂNEASCĂ ESTE DINTRE CELE CU DREAPTĂ MĂSURĂ” ea n-are consoane prea moi, nici prea aspre, nici vocale prea lungi sau prea scurte, mai toate sunetele sunt medii și foarte curate.

Optsprezece veacuri sunt decând viața latină a fost sădită pe acest pământ unde suntem noi, în ciuda zguduirilor prin care a trecut; această viață înaintează mereu sporind și întărindu-se. S-a păstrat însă și crește această viață nu pentru că erau mulți și puternici aceea care conlucrau la întemeierea ei ci, pentru că fieștecare din cei puțini era mându de munca **înaintașilor săi**. De când este suflet de român pe fața pământului, românul a fost mândru de a fi român. Și chiar atunci când lumea îl privea cu dispreț, el își cânta Doina și, în conștiința puterilor pe care le purta în sine privea mândru împrejurul său.

Sămânța din care a răsărit acest popor e nobilă și poporul nu va pieri decât atunci când românii vor uita noblețea seminției lor. (*Eminescu, „Timpul”, 1 aprilie 1881*)

Apoi ne-am luat rămas bun de la statuie ca să revenim cu toții, sâmbătă, 18 septembrie, la deschiderea oficială a Pieței Române, să-l privim de la înălțimea sa spirituală, Bardul nostru national.



CE TE LEGENI. . . BOIS, POURQUOI FRÉMIR. . .

— « Ce te legeni, codrule,
Fără ploaie, fără vînt.
Cu crengile la pămînt ? »

— « De ce nu m-aș legăna,
Dacă trece vremea mea !
Ziua scade, noaptea crește
și frunzișul mi-l rărește.
Bate vîntul frunza-n dungă –
Cîntăreții mi-i alungă:
Bate vîntul dintr-o parte –
Iarna-i ici, vara-i departe.
Și de ce să nu mă plec,
Dacă păsările trec !
Peste vîrf de rămurele
Trec în stoluri rîndunele,
Ducînd gîndurile mele
Și norocul meu cu ele.
Și se duc pe rînd, pe rînd,
Zarea lumii-ntunecînd,
Și se duc ca clipele,
Scuturînd aripele,
Și mă lasă pustiit,
Veștejit și amorțit
Și cu doru-mi singurel,
De mă-ngîn numai cu el ! »

— « Bois, pourquoi frémir autant,
sans orage et sans gros vent,
tes branches au sol traînant ? »
— « Et comment ne pas frémir
quand je vois mon temps s'enfuir !
Le jour passe, la nuit croît,
mon feuillage au sol s'abat.
Le vent souffle, je frissonne,
tous mes chantres m'abandonnent;
le vent souffle à grand fracas,
l'été meurt, l'hiver est là.
Il faut bien courber le front
lorsque les oiseaux s'en vont !
Par-dessus mes rameaux frères
je vois fuir les hirondelles
chaque jour à tire-d'aile
et mon bonheur avec elles.
Et s'en vont en troupes sombres,
l'horizon se couvre d'ombre,
s'en vont comme les instants,
des ailes toujours battant,
et suis là seul et désert,
tout transi devant l'hiver,
et mon désir infini
est resté mon seul ami ! »

Traduit par Ana Bentoio

POUR LES ROUMAINS DU QUÉBEC. Il s'agit pour nous d'une histoire pour penser et rêver de nos origines latines communes. C'est à dire que nos idées s'inspirent d'un idéal de liberté et de solidarité humaine au nom des valeurs de notre passé. Cependant, **sans une politique d'intégration multiculturelle**, la seule qui nous donne accès à une nouvelle identité culturelle sans perdre celle d'origine, ***nous resterons des immigrants ajustés aux besoins du marché***. En nous intégrant à la société d'accueil, tels que nous sommes, sans passer par les moulinettes de l'aculturalisation, nous faisons œuvre culturelle ; quelque chose de notre « âme roumain » qui nous lie à la culture de ceux avec qui nous sommes appelé à nous réaliser. Les cultures sont vouées à la rencontre, quand l'on s'accepte et l'on se reconnaît dans notre solidarité et complémentarité humaine. Avec l'acquisition de la Place Roumaine et la statue d'Eminescu, Centre Communautaire de Montréal, **construit grâce à l'aide du Gouvernement du Québec**, la rue Prédeal, le Parc et le Pont des Roumains de Val-David, notre **patrimoine toponymique et culturel** s'enrichissent et deviennent un lieu de rencontre avec la société d'accueil.

Vivre dans la communauté culturelle roumaine sans Eminescu, c'est vivre manquant. Eminescu est à la fois notre génie national et le salut de notre identité culturelle. Personne dans notre histoire n'a mieux exprimé la spiritualité de l'âme roumaine. **Il est ce qui existe et ce qui demeure !**

À notre Centenaire, nous sommes environs 40.000 Roumains établis au Québec et nous ne connaissons pas d'autres communautés qui peuvent se targuer autant que nous d'une réception aussi chaleureuse. C'est le cas de Mme Liliane Dubuc-Simard, la fille de notre premier consul de la Roumanie à Montréal, laquelle nous a fait don de six volumes décrivant le voyage de la Reine Marie de Roumanie à travers le Canada, entrepris en 1926, **à l'occasion de la Fête roumaine du printemps, le 1^{er} mars 1979**. Ces livres – monographies du Canada tout entier - sont d'une valeur exceptionnelle pour notre communauté.

Il y a également le cas du grand poète québécois, Emil Nelligan, dont l'œuvre poétique rappelle celle de Eminescu, avec un des ces poèmes consacrés à la Roumanie, que voici :

Je sais là-bas une vierge rose,
Fleur du Danube aux grands yeux doux
O ci belle qu'un bouton de rose
Dans la contrée en est jaloux.
Elle a fleuri par quelque soir pur,
En une magique harmonie
Avec son grand ciel de pâle azur :
C'est l'orgueil de la Roumanie

Cela suffit de dire à quelqu'un qu'il est le bienvenu et, **noblesse oblige**, il ne nous reste qu'à nous, Roumains, d'être à l' hauteur de l'image que les Québécois se font de nous et de notre pays d'origine.